

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Lahja vsak četrtak. Naročnina letna 60 Dtn. za izposojnino 80 Dtn. Član se plača J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Na grobu Viteškega kralja Zedinitelja!

S 180.000 podpisov osnovnošolskih otrok je potovalo na Oplenac nad 450 učiteljev(ic). — Ganljivi govor predsednika JUU tov. Ivana Dimnika na kraljevem grobu. — Lepota in tuga združeni v svetišču sredi Šumadije.

Nekaj dni pred datumom, ki nas je v preteklih letih združeval vse Jugoslovane ob prazniku rojstnega dne. Nj. Vel. kralja Aleksandra I., se je letos podalo 450 učiteljev(ic) dravske banovine na grob blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Prvič je tokrat potovalo slovensko učiteljstvo v tako velikem številu v srce Šumadije v prijazno Topolo in od tam v veličasten božji hram na Oplenacu. Lepota in žalost sta združeni sedaj v tem hramu — grobnici rodbine Karađorđević. In ravno v grobnico je romalo učiteljstvo, da položi na grob kralja Mučenika prispevek vse osnovnošolske mladine dravske banovine.

Nad vse pomemben in v trajnem spominu nam ostane dan, ko je stopalo nad 400 osnovnošolskih učiteljev in učiteljic večina prvič v svojem življenju v kraje, kjer je Karađorđe polagal temelje svobode in uedinjenja vsega jugoslovanskega naroda.

Poziv ekskurzijskega odseka JUU je dosegel nepričakovan odziv. Nad 400 učiteljstva iz dravske banovine se je prijavilo za potovanje na Oplenac — in nekateri so prijavili tudi svoje znance. Prijav od strani učiteljstva je bilo 452 in tem se je pridružil še 58 privatnikov, ki so se prijavili pri »Putniku«, tako, da nas je potovalo s posebnim vlakom skupno 510.

V petek zvečer ob 20. uri 20 min. je oddrhal naš poseben vlak v temno noč. Začeli so se tovariški razgovori in povsod po kupejih se je govorilo le o Oplenacu. Dolgo v noč so nekateri bdeli, a drugi so zopet kmalu utihnili. Dasi je večina potnikov zadremala šele po polnoči vendar se je začelo živahno vrvenje po vlaku že po 4. uri zjutraj. Se pač ne more mnogo spati na ozkih prostorih v kupejih. Zato je pa bilo mnogo več pogovarjanja.

Razburjenje se nas je vseh polotilo, ko smo v Zemunu zvedeli, da ne moremo nadaljevati potovanja in bomo morali čakati kakih 5 ali 6 ur, da se očisti proga, ki je bila zaradi male nesreče zatrpala. Toda naše vodstvo je resno premotrilo in pretreslo položaj in uvidelo, da je poklonitev v soboto nemogoča. Tov. Supančič nam je pojasnil: »Če imamo 5 ali 6 ur zamude, je nemogoče, da nas prepeljejo avtobusi v treh skupinah iz Mladenovca v Topolo in nato nazaj. — Za jutri, nedeljo je napovedanih nad 2000 obiskovalcev Oplenca in mi ne dobimo avtomobilov za prevoz. — Ne ostane drugega nego, da ostanemo v soboto in nedeljo v Beogradu ter se poklonimo v ponedeljek.« Pri tem je tudi ostalo.

Ogledovanje Beograda.

Dvodnevno bivanje v Beogradu nam ni povzročilo nikakih težav, kajti bila so preskrbljena prenočišča, ker smo itak imeli namen po povratku iz Oplenca ostati en dan v Beogradu.

Že tekom dopoldneva so si nekateri ogledovali mesto. Posamezne skupine so si popoldne pod vodstvom tovarišev iz Beograda ogledale Topčider, Dedinje in Kalimegdan.

V nedeljo dopoldne si je večja skupina ogledala Muzej savremene umetnosti, ki se sedaj imenuje Muzej princa Pavla. — Tu smo imeli priliko občudovati del Meštrovicvih umotvorov, namenjenih za Kosovski hram. Večina vseh umetnosti tvorijo slike in kipi sodobnih jugoslovanskih umetnikov, a zastopani so tudi razni tuji svetovnoznani umetniki.

Kot prva večja skupina smo si, zahvaljujoč posredovanju naših tovarišev, članov izvršnega odbora, smeli ogledati novi zemunski most, ki predstavlja pravo tehnično mojstrovino novejša dobe. Most bo ovorjen šele tekom tega meseca, zato je sedaj javnosti še nedostopen.

V trajnem spominu bo ostalo vsem udeležencem ogledovanje kraljevega dvora v Beogradu. Na prošnjo našega združenja je dovolila uprava dvora večji skupini učiteljstva, da si je smelo ogledati vso notranost kraljevega dvora. Po dvoranah se je učiteljstvo zanimalo za slike, za opremo in si ogledalo prav vse prostore. Posebno se je interesiralo za notranost kapelice, kjer si je ogledalo tudi kraljevsko krono, žezlo in jabolko.

Ta dan bo ostal vsem v neizbrisnem spominu.

Kljub temu, da smo morali čakati dva dni v Beogradu, smo bili vendar vsi zadovoljni, kajti oba dneva smo prav pridno izrabili za ogledovanje mesta. Posebno zadovoljni so bili oni, ki so bili prvič v Beogradu.

V Mladenovcu.

V ponedeljek zjutra smo se že ob 6. uri 20 min. odpeljali v Mladenovac. Tu nas je že pričakoval tamkajšnji sreski šolski nadzornik tov. Dušan Simić, ki nam je bil s svojo uslužnostjo in s svojimi nasveti ves čas na razpolago.

Ker nas je bilo nad 500, so nas mogli prepeljati avtobusi komaj v treh skupinah na Oplenac. Oni, ki so morali čakati na prevoz, so si medtem ogledovali mesto. Mnogi smo si ogledali tudi šolo, ki nam jo je rade volje razkazal tov. Nikola Lazarević, šol. upravitelj v Mladenovcu. Sedem razredov ima šola in jo obiskuje nad 300 šolskih otrok, ima tudi obsežno dvorišče in vrt.

Posebnost Mladenovca je tudi nova cerkev v kateri je alegorična slika freska predstavljajoča blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja kot sv. Jurija, ki je premagal zmaja. V ozadju pa dviga nad tem prizoriščem svoja krila beli orel.

Ljudstvo v Mladenovcu nas je povsod prijazno sprejemalo in tudi postreženi smo bili v raznih lokalih prav dobro in za mal denar.

Učiteljstvo prihaja s predsednikom tov. Ivanom Dimnikom na Oplenac.

Na grobu kralja Mučenika.

Ko je pripeljal poslednji avto pod Oplenac, smo odšli vsi v kriptu, kjer je grob blagopokojnega Viteškega kralja. Tu je prota iz Topole izmolil opelo, nakar je spregovoril predsednik sekcije za dravsko banovino tov. Ivan Dimnik naslednji ganljivi govor:

Viteški naš kralj — mučenik in junak!

Učiteljstvo dravske banovine prihaja na Oplenac, v ta sveti hram, v svetišče jugoslovanskih herojev in viteзов svetlega doma Karađorđević, da se pokloni manom Tvojega velikega duha in spominu na Tvoja velika dela za jugoslovansko nacijo in državo. Za pokoj Tvoje vzvišene in plemenite duše Ti v imenu učiteljstva in šolske dece dravske banovine prizigamo voščeno, katere plamen naj bo simbol vroče ljubezni učiteljstva in šolske dece do Tebe — Viteški naš kralj!

Zvesto sledeči Tvojemu poslednjemu vzdihu in bodeči nad oporoko, ki si jo dal jugoslovanskemu narodu, — »Čuvajte Jugoslavijo!« — Ti prinašamo podpise — zaoblubo in prisego 180.000 svojih učencev in učenk, šolske dece dravske banovine, ki Ti obljubljajo čuvati Jugoslavijo danes in ki jo bo čuvala tudi v bodočnosti — čimbolj bo doščala. Čuvala jo bo na braniku za slavo in čast domovine, z delom za prosep naroda in države in z vzgajanjem bodočih generacij Tvoje velike Jugoslavije.

Največji naš jugoslovanski junak in mučenik! Vse svoje življenje, vse svoje delo in vsa svoja stremjenja si posvetil domovini. Bil si nam v življenju vzor pravega delavca, vodnika in učitelja in ostaneš nam vzor tudi po svoji prerani tragični smrti, kajti nesmrtno je Tvoje delo in trdno stoji plod Tvojih največjih borb in življenjskih idealov — naša ljubljena domovina Jugoslavija.

Nepozabne nam ostanejo Tvoje prosočne besede: »Jugoslavija bo dostojna slavni zmag, ako bo vzgajala svoja pokolenja na največjih primerih naših nacionalnih mučnikov in junakov.«

Na Tvojem svetu nam grobu obljublamo, da bo vzgajalo učiteljstvo zaupano mu mladino, bodoča pokolenja Jugoslavije, v duhu Tvojih proroških naročil in bo za vzor največjega junaka in mučenika prikazovalo Tebe, Viteški naš kralj.

In bil si to!

Vidimo Te kot zmagovalca pri Kumano-
vem, maščeval si Kosovo — skupno s svojim

narodom si pretrpel albansko Golgoto in ponovno si zbral svoje borbe pri Solunu — z geslom »Naprej, v svobodo ali smrt!«, si jih vodil v osvobojeno, veliko Jugoslavijo!

Po končanih borbah na bojnih poljanah — kjer Te je previdnost božja ohranila svojemu narodu — po nepopisnih prestopih mukah si posvetil vse svoje delo mirnemu razvoju naše divne in ljubljene države. Vse svoje velike sposobnosti si posvetil ideji svetovnega miru in utrditvi svoje domovine.

In ko si završeval poslednjo epoko svojih velikih zamisli in del za svojo domovino — si padel. Nisi omagal utrujen in izčrpan od napornega dela — padel si kot mučenik za idejo miru, za edinstvo in veličino Jugoslavije.

In celo, ko si se umirajoč poslavljajal od življenja, si nam zapustil najglobljo željo in misel svojo — »Čuvajte Jugoslavijo!«

Na štiri marmornate stebre ki tvorijo oporo glavni kupoli so pritrjene stare polkovne zastave, raztrgane in obledela pričajo, da so v mnogih bojih vihrale pred hrabro armado. Med njimi sta tudi dve Karađorđevi zastavi, za katerima so stopali njegovi borci v boju proti Turkom.

Okoli vseh sten v cerkvi so sedaj postavili posebne police, na katerih so položeni mnogi srebrni in zlati venci. Venec Jugoslovanskega učiteljskega združenja je prislonežen za Karađorđevim grobom ob steno in smo si ga vsi z zanimanjem ogledovali.

Vsi venci, ki so bili spleteni iz svežega cvetja, so nameščeni pred cerkvijo ob ograji.

Teško je bilo slovo od tega svetišča, od te neprečljive lepote in nenačrkljive umetnosti. Tovariš Dragomir Dorđević, učitelj v p. iz Topole nam je neumorno razkazoval in tolmačil in ob slovesu nam je razpel, da je vsaki skupini rade volje na razpolago, le obvesti naj ga pravočasno.

Velik umetnik v opisovanju bi moral biti oni, ki bi hotel opisati vso lepoto, ki jo hrani ta cerkev. Radi tega ostane le nasvet: Pojdi in oglej si jo sam.

Ko se odpeljemo, prevzeti tolikih lepot in strti vsled žalosti, ki obdaja vso to okolico, nam uhaja pogled nazaj na Oplenac, ki ostaja za nami in vabi v svoji belini vse one, ki si hočejo ogledati hram največje lepote in od 18. oktobra dalje hram največje žalosti v Jugoslaviji.

Kaj kmalu smo zopet v Mladenovcu — in zopet je zasopihala lokomotiva v noč. V torek ob pol 7. uri zjutraj smo bili zopet v Ljubljani.

Uradniške plače na Češkoslovaškem

Minilo poletje so zastopniki vseh organizacij javnih — državnih in samoupravnih — uslužbencev na Češkoslovaškem predložili vladi obširno spomenico, v kateri zahtevajo naj se ostri varčevalni ukrepi, ki so bili v zadnjih letih storjeni v pogledu osebnih izdatkov, odpravijo oz. vsaj kar najbolj omilijo. Povod za tak korak je dalo dejstvo, da je češkoslovaško državno uslužbenstvo hudo zadolženo, tako, da je njegov obstoj močno ogrožen. Zastopniki uradniških organizacij so se na podlagi te spomenice sestali z ministrskim odborom.

V spomenici so uradniške organizacije ugotovile, da ima več kot polovica vseh drž. nameščencev, katerih je približno 330.000, za znanje na plači. Nad 80% vseh javnih uslužbencev je zadolženih, tako da znaša višina vseh dolgov skoro 3 milijarde čeških kron. Veliko nameščencev, ki imajo plačo obremenjeno povprečno z 10.000 do 15.000 Kč, t. j. približno 17.000 do 25.000 Din. Dolgovi so v mnogih primerih tako visoki, da jih ne bi bilo mogoče poravnati niti z dvema celoletnima plačama.

Ko je češkoslovaška vlada izvedla prve varčevalne ukrepe in znižala prejemke, je pričakovala izboljšanje gospodarskega položaja in tudi javno naglasila, da je v teku proces deflacije in da bo poskrbela za sorazmerno znižanje cen najvažnejših življenjskih potrebščin. Teh obljub vlada ni izpolnila, temveč je izvedla znižanje valutne vrednosti, tako da kažejo cene najvažnejših predmetov še zmerom rastočo tendenco. Dasi se torej življenjski stroški niso pocenili, morajo drž. nameščenci životariiti z močno skrcenimi prejemki, kar povzroča splošno zadolženost. To ni čudno, ker so zaradi varčevanja pri osebnih izdatkih za prejemke državnih aktivnih in upokojenih uslužbencev dohodki istih v teku zadnjih treh let padli za polne tri milijarde kron.

Spomenica v nadaljnjem navaja, da se je gospodarsko stanje javnih uslužbencev tako poslabšalo, da se te posledice hudo nezaželeno opažajo tudi v padanju konzuma, kar povzroča zastoj v trgovini, težave producentom in nazadnje seveda tudi državi, ki zaradi zmanjšane potrošnje prejme manj davkov, trošarin in drugih dajatev. Zato naglašajo spomenica češkoslovaškega državnega uslužbenstva, da je narodnega gospodarskega nemogoče doseči trajne prihranke v državnem gospodarstvu s tem, da se brez prestopa znižujejo državnim nameščencem prejemki, ker je celotno gospodarsko življenje vseh stanov med seboj tesno prepleteno. Sicer je pa zniževanje prejemkov javnega uslužbenstva doseglo na Češkoslovaškem, kakor tudi v večini drugih evropskih držav že davno maksimum, tako da je nadaljnje zniževanje naravnost nemogoče. Dokazano je z vzgledi, da vsak prihranek, katerega doseže država z znižanjem uradniških plač, traja le nekaj časa, ker se vselej prav kmalu pojavi kot posledica znatno nazadovanje državnih dohodkov.

Opiraje se na navedene razloge, zahteva torej spomenica češkoslovaških javnih nameščencev, naj se ob koncu tekočega leta odpravijo vse odločbe o znižanju uslužbenških prejemkov, ki so bile izdane v zadnjih letih.

(»Naš glas«.)